

Tilbake til det nye

En komponist lager et helt nytt språk for komponering, men rekker han å nå så langt at han bruker det til å lage musikk?

ANMELDELSE
OLE JOHANNES ÅLESKJÆR
anmeldelse@vl.no

Knut Wiggen var en pioner i den elektroniske avantgarde-musikken i Norden og Europa. Han var født i Norge, men virket i store deler av livet i Sverige, hvor han grunnla Elektronmusikstudion EMS i Stockholm. Her utviklet han i årene 1972–1976 en software for musikk kalt MusicBox. Dette er «verdets første objektorienterte simuleringsspråk for musikk», som det heter på hjemmesiden knut-wiggen.com.

Vi snakker altså om god, gammaldags datamusikk. Fredag

utgis for første gang de fem komposisjonene Wiggen skapte med MusicBox i perioden – i alle fall de som ikke er blitt borte for ettertiden. Musikken blir, paradoksalt nok, tilgjengelig på det analoge og ikke helt nye formatet vinyl, men selvsagt også i alle digitale kanaler.

«**Visjoner for nuet**». Bak Wiggens arbeid både i studiosammenheng og i konsertforeningen Fylkingen ligger en grunnleggende modernistisk idé: En ny tid trenger en ny musikk. Den gamle har utspilt sin rolle, og den nye må bygges med utgangspunkt i samtidens teknologi. Eller kanskje det er å ta for lite i: Framtiden må formes fortløpende, og

komponeringsarbeid og teknologisk nybrottsarbeid er to sider av samme sak. I perioder hadde han også drahjelp fra tunge institusjoner som Sveriges Radio og Moderna Museet, før tidene igjen forandret seg.

Mye av fascinasjonen ved *Electronic Works 1972–1975* kan knyttes til tilblivelseshistorien. Modernismen forutsetninger og det å gå med det modernes medvind i ryggen, tilhører selvsagt en tid som mer og mer glipper unna for oss. Det kan jo bare være ett første skispor over Polarisen.

Pling i bolla. Wiggen mente åpenbart at MusicBox var et forsøk på å møte de estetiske utfordringene i tiden med konkrete eksempler. Lydene som foreligger her er altså ment som *komposisjoner* i ordets rette forstand, ikke bare som forstudier man kunne ha sett på med samme interesse som man betrakter bølgeene i et oscilloskop og analyserer en frekvenskurve

Stykkene har suggestive titler som *Sommarmorgon*, *Resa*, og *Massa*, og det er først slående hvor sparsommelige flere av komposisjonene er. Den totale mengden av lydbølger er ikke overveldende stor på albumet under ett. *Sommarmorgon* er vakker og lys, men det er et skarpt, litt kjølig lys, og kan godt være et gjenskinn i de mange metallplatene i en nyoppført Arnold Haukeland-skulptur man går forbi på vei til et sted i byen. *Resa* er mørkere og naturlig nok mer fylt av bevegelse, men forstadsblokkene man starter reisen mellom er ikke skremmende, det er ikke Axel Jensens *Epp*. Det bygges framtidsoptimistisk på alle kanter. Et SAS-fly høyt der oppe. Andre spor peker igjen fram mot det som vi etter hvert forbinder med en slags tidlig dataspilllyd, mens bare *Massa* beveger seg mot det mer kompakte og kanskje klaustrofobiske eller ubehagelige.

Jeg merker at jeg leter etter

Album
Avantgarde/
elektronisk musikk

Knut Wiggen
ELECTRONIC
WORKS
1972–1975

O. Gudmundsen
Minde

Ny utgivelse dokumenterer den tidligste digitalmusikken i Norge.

visuelle motstykker, og at disse nok umiddelbart kommer av seg selv fra forestillingen om en tid som ligger 30–40 år tilbake i tid. Slik man kan se for seg at det var. Alle de fem titlene på albumet roper i det hele tatt etter ledsagende bilder, og musikken ville nok ha fungert bedre som soundscape i en kunstinstallasjon eller ledsaget av filmatisk materiale enn den gjør alene fra

FRAMPÅ: Knut Wiggen var klassisk skolert, men ville møte de estetiske utfordringene i tiden ved å bruke de siste nyvinningene innen elektronisk musikk. Bildet er fra 1966.

Foto: Lennart Nygren/SvD/TT/NTB scanpix

Åleskjær anbefaler

Med håp om større ting

Det har vært en del sånne klare, fine høstnetter i det siste. Når man står ute alene under stjernehimmelen i den kjølige kvelden og ser vrimmelen av stjerner der oppe og tar inn rommets ufattelige størrelse og tenker på hvor lite mennesket er oppe i alt dette, når man står lenge slik og ser

og ser oppover, kan man til slutt få en enorm følelse av – vondt i nakken.

Mange av musikkomtalen på disse sidene har i høst handlet om store utgivelser som åpent tar for seg eksistensielle spørsmål. Det er selvsagt grenser for hvor lenge man kan oppholde seg i den typen språk av gangen før man ønsker seg et rett-*fram ba-ra-pa-pa*.

EP Pop
Boy Pablo
Soy Pablo
777 Records/
U OK

Men la oss ikke kjøre oss opp i et uønsket hjørne, med konstruerte motsetninger mellom dagligdags og dypt. Jeg har aldri likt det hjørnet. Men det kan jo være

deilig med tekst og musikk som ikke tar spranget fra å handle om forelsker, småproblemer og feiltrinn til å handle om noe annet enn forelskelser, småproblemer og feiltrinn.

Den unge Bergensbaserte artisten Boy Pablo, egentlig Nicolas Pablo Munos, er ute med en ny syvspors EP kalt *Soy Pablo*, som følger opp fjorårets EP *Roy Pablo* og i alt fire singler. Denne wunderkinden har stort internasjonalt gjennomslag for tiden med sin lyse, bouncy og 80-tallsinspirerte gitarpop. Den gamle musikkbransjen med plate-selskapsfolk som portvoktere inn til dyre studioer, produsenter og svære innspillingsbudsjetter er

borte. Dette er ungdommen som utfolder seg i den nye, demokratiserte internettmusikkens tid, med tilpasset og tidstypisk estetisk uttrykk, og de klarer seg selvsagt helt fint.

Boy Pablo kan minne mye om bysbarna Sondre Lerche og Matias Tellez (som har mikset her) både på den måten at de alle startet karrieren i svært ung alder og at det musikalske uttrykket er delvis beslektet. Låtene på EP-en er noe likelydende, selv om avsluttende «tkm» med sine Ted Gärdestad-lignende tostemte gitarer står litt ut fra resten.

Det er selvfølgelig også vanskelig å argumentere mot det faktum at han allerede har et par lette indiehits i baklomma her. Men kan det likevel være lov å håpe på noe større? Kanskje til og med en fremtidig norsk popklassiker fra Boy Pablo? Perioden han låner fra var jo full av album preget av mye større sjan-setaking, og kanskje det er lov å etterspørre enda større ideer, litt mer *whack!* i skarptromma og litt mer utfordringer i lydbildet i de mange årene som sikkert kommer i denne karrieren? Rett-*fram ba-ra-pa-pa* kan jo gjerne beholdes likevel.

Ole Johannes Åleskjær

Verdensmusikk fra Halden

Album Ambient
Geir Sundstøl
Brødløs
Hubro

Det begynner å bli en av månedens mest omtalte plater, dette, men den kan bare fortjene enda litt mer, og ikke kun fordi den er oppkalt etter en bydel i Halden.

Geir Sundstøl har med sin gitar medvirket på et stort antall plater for andre, men dette er bare hans tredje soloplate. Det er ingen automatikk i at alle elementene i denne musikken skulle samvirke: Indiske tablas, synther, Nils Petter Molvær-trompet, dobro/slide-gitarer

og et vell av andre instrumenter spilt av Sundstøl selv, og alt holdt sammen av Erland Dahlens tromming og Mats Eilertsens bassspill. Samvirke gjør de likevel i aller høyeste grad, i et lydbilde som er rikt og detaljert, men likevel alltid rolig flytende, som en mørk, bred elv gjennom landskapet. Ofte er det dirrende vakkert, som for eksempel i avslutningssporet «Waterloo» eller i «Warsaw/Alabama».

Ole Johannes Åleskjær

Positiv type

Jazz over i jazz-fusion over i funk over i soul-jazz over i disco, videre over i acid jazz, hip-hop, hva var det jeg skulle si, neo-soul. Og house. Å sjangerbestemme den 78 år gamle vibrafonisten og komponisten Roy Ayers mange aktive tiår i musikken er på papiret ikke så lett – men kanskje er det likevel det når det kommer til stykket: Det er hele veien snakk om groove, positivitet og sjelfull musikk.

På 1970-tallet hadde han hits med sitt eget band Ubiquity, og den sample-vennlige musikken er benyttet i utallige hip-hop-

produksjoner. Hans egne samarbeider inkluderer alt fra Whitney Houston til Guru's Jazzmatazz.

Så sent som i vår gjorde han en opptreden hos NPR Musics populære YouTube-konsertserie «Tiny Desk», hvor han blant annet spilte sin hit «Everybody loves the sunshine». I perioder sitter han og kaster oppløftende rop og god stemning til musikantene sine, og han viser også at han fortsatt vet hvordan han skal spille på den vibrafonen sin. Søndag 21. oktober opptreer han på Rockefeller i Oslo. **Ole Johannes Åleskjær**

Konsert Soul
Roy Ayers
Oslo, 21. oktober
Rockefeller

dataen på kjøkkenbordet. Men betyr retro-assosiasjonene også at musikken føles passé?

Det er naturligvis vanskelig for oss å forestille oss hvordan denne lyden hørtes ut for de som hørte den for første gang på 70-tallet. I dag forholder vi oss til resultatene av tiår med digital musikkproduksjon hver dag, og er i så måte også vant til å oppfatte helt andre lyder som musikk enn de var den gang. Vi har hørt mye, uten at øra av den grunn har detti av.

Ny-gammelt. Wiggen ser ut til å ha tenkt annerledes enn mange av sine samtidige i feltet på 60- og 70-tallet, som for eksempel jobbet med konkret musikk, der analoge bånd og elektronisk bearbeidelse av lydopptak var utgangspunktet. Det er vanskelig å komme utenom en sammenligning med Arne Nordheims elektroniske verk i noenlunde samme tidsrom, og det må nok sies at som lytteropplevelse står hans verk i dag igjen som mer levedyktige og flerdimensjonale enn Wiggens. Men sammenligningen har også en innebygd skjevhet i seg, for ingen kan ta ifra Wiggen at han på ett felt var langt foran alle andre.

Komponisten lagde heller ikke mer musikk med MusicBox etter 1975, og kvittet seg også med mye av dokumentasjonen, slik jeg forstår det. Det er derfor som tidsdokument denne utgivelsen har sin styrke, som ett av de første av mange spennende kapitler i historien om teknologiens samspill med musikkhistorien.

Slippfest. Det anbefales forøvrig også en tur innom *knut-wiggen.com*. På hjemmesiden er det gjort en fantastisk jobb (av Jøran Rudi) med å dokumentere komponistens biografi, teoretiske tilnærming og arbeid, ledsaget av et spennende tekst- og bildemateriale. Noen klager på dagens såkalte minnepinne-konsserter, at det er for lett for tida, og de kan jo få vann på mølla si her fra den gang datamusikken var «ekte» greier og tidslinja var papirstrimler matet inn i datamaskinen. Det er et stykke fram til «apper som letter arbeidsflyten».

Det er plateselskapet O. Gudmundsen Minde, drevet av Lars Mørch Finborud og Lasse Marhaug, som står bak utgivelsen. Slippet markeres også med en avspilling av verkene på Notam i Oslo den 18. oktober.